

Utdanning for fremtiden

Storresolusjon om utdanning

Unge
Høyre

Utdanning for fremtiden

En god skole og utdanning er nøkkelen til et velfungerende samfunn. Gjennom kunnskap får folk muligheten til å forme egne liv, ta ansvar for seg selv og bidra til samfunnet. Utdanning er også vårt viktigste verktøy for å sikre fortsatt velstandsvekst i samfunnet, og for å utjevne sosiale forskjeller. Derfor er utdanningssystemets viktigste oppgave å forberede unge på fremtiden gjennom å gi gode og relevante ferdigheter, bygge felles verdier i samfunnet og gi muligheter til å dyrke egne talenter og interesser.

Det klarer ikke dagens utdanningssystem godt nok. Til tross for at Norge er et av landene i verden som bruker mest penger på utdanning per elev, peker mange piler i gal retning. Elevenes ferdigheter blir dårligere og mindre relevante, uroen og fraværet øker, motivasjonen faller og altfor mange klarer ikke å stå i skoleløpet.

Unge Høyre mener norsk utdanning står overfor tre grunnleggende utfordringer:

For det første utdanner vi ikke nok folk med riktig kompetanse. Samtidig som rekordmange står utenfor arbeidslivet, er det stor mangel på kompetanse både i offentlig og privat sektor. Skal også vår generasjon få oppleve samme velstands- og velferdsvekst som våre foreldre, må flere tilegne seg kompetanse arbeidslivet har behov for.

For det andre er friheten og tilpasningen i utdanningen for liten. Elever og studenter møter i for stor grad et system som er standardisert og lite tilpasset den enkelte, og som ikke gir rom for å dyrke egne talenter. Når alle forventes å lære det samme, på samme måte og i samme tempo, begrenses både motivasjon, mestring og muligheten til å utnytte eget potensial.

For det tredje er ansvaret for utdanning i ferd med å vannes ut. Manglende rammer og forventninger til elever og studenter gjør at klasserommene fungerer dårligere, og at skolens rolle blir altomfattende. Sammen med økende byråkrati, uklar ansvarsfordeling og misforstått snillisme blir resultatet at både innsats, ambisjoner og kvalitet undergraves. Et system som ikke stiller krav, gir heller ikke reelle muligheter.

For å møte disse utfordringene må utdanningssystemet møte arbeidslivets behov, slik at flere får relevant kompetanse og raskere kommer ut i jobb. Samtidig må vi prioritere det viktigste i allmennutdanningen, med tydeligere prioritering av grunnleggende kunnskap og ferdigheter. Skoleløpet må reformeres for å gi mer motivasjon, variasjon og retning, og elever og studenter må få større frihet til å forme og lykkes med egen utdanning.

38 Forutsetningen for dette er en skole med tydelige rammer, forventninger og
39 ansvarsfordeling. Elever må ta eierskap til egen utdanning, læreren må faktisk være
40 lærer, og foreldre må ta ansvar for oppdragelse av egne barn.
41
42 Unge Høyre mener en god utdanning ikke skal gjøre folk likest mulig, men gi alle en reell
43 mulighet til å ta kontroll over egen fremtid og eget liv.

Hovedutfordring 1: Mangel på riktig kompetanse

Utdanningssystemet må møte arbeidslivets behov

I dag er det et gap mellom hva utdanningssystemet gir av kompetanse og hva arbeidslivet faktisk trenger. Samtidig som både privat og offentlig sektor mangler fagfolk og spesialisert kompetanse, er det mange som tar utdanninger som ikke fører til jobb. Det gir både kompetansemangel og færre muligheter for den enkelte. Derfor vil Unge Høyre i større grad styre utdanningstilbudet etter hva arbeidslivet etterspør, reformere yrkesfag med mer praksis og tettere samarbeid med næringslivet, og sørge for at elever utvikler ferdigheter som er relevante for fremtiden.

Unge Høyre vil:

- Ha sterkere styring av høyere utdanningsinstitusjoner for å dimensjonere studietilbudet etter arbeidslivets behov, etter modell fra Danmark.
- Innrette rammetilskuddet til fylkeskommunene, slik at studietilbudet på videregående skoler innrettes etter arbeidslivets behov.
- Legge om hovedløpet for yrkesfag i videregående opplæring etter tysk modell, hvor elever fra første år har store deler av opplæringen ute i bedrift.
- Ha yrkes- og studiekompetanse (YSK) som et alternativt løp for yrkesfag på videregående skole, som et supplement for påbygging til generell studiekompetanse etter yrkeskompetanse.
- Åpne for en egen yrkesfag-linje med breddeidrett.
- La alle elever på studiespesialisering velge ekstra realfaglige programfag fra vg1, i bytte mot færre undervisningstimer på vg3.
- At det må bli lettere for eksterne å undervise i skolen, for eksempel fra næringslivet.
- Kun ha tysk, fransk og kinesisk som valgmuligheter for annet fremmedspråk.
- Fjerne ordningen der morsmålsksamen kan erstatte annet fremmedspråk.
- At alle elever skal introduseres for tysk, fransk og mandarin på mot slutten av barneskolen.
- Fjerne arbeidsgiveravgiften på læringer.
- Styrke rådgivningstjenesten med krav om faglig.
- Legge ned utdanningsprogrammet salg, service og reiseliv

Ungdomsskolen må reformeres

I dag er ungdomsskolen for lite tilpasset den enkelte elev, der alle forventes å følge samme løp til tross for ulike behov, interesser og evner. Mange elever opplever å miste motivasjonen, og ungdomsskolen klarer ikke å forberede elevene godt nok til videregående utdanning. Derfor vil Unge Høyre reformere ungdomsskolen slik at den blir

mer fleksibel og relevant, blant annet ved å åpne for et skille mellom studieforbere­dende og yrkesforberedende løp.

Unge Høyre vil:

- Legge til rette for at valgfag på ungdomsskolen i større grad kan rettes mot enten studieforbere­dende eller yrkesforberedende fag.
- At valgfagene i det yrkesforberedende løpet i ungdomsskolen legges om til mer bransjespesifikke fag, hvor skolene i samarbeid med lokalt næringsliv utvikler arbeidsrelevant undervisningsopplegg.
- At valgfagene i det studieforbere­dende løpet i ungdomsskolen legges om til fordypende fag som supplerer fellesfagene.
- At elever med særskilte evner innen yrkesfagene skal kunne få uttelling på inntak til yrkesfaglige linjer på videregående skole.
- Erstatte annet fremmedspråk med valgfag på det yrkesforberedende løpet i ungdomsskolen.
- Styrke arbeidslivsfaget i ungdomsskolen gjennom samarbeid med bedrifter og næringsliv for å gi elevene bedre forståelse for arbeidslivet.

Flere må raskere ut i jobb

I dag bruker mange lang tid på å utdanne seg, og veien fra skole til arbeid er ofte unødvendig lang. For mange blir gående i løp som ikke kaster noe av seg, eller tar omveier som forsinker inngangen til arbeidslivet. Unge Høyre vil derfor gjøre veien ut i arbeid kortere, og gi flere muligheter til å bli raskere ferdig med utdanningen sin.

Unge Høyre vil:

- Ha skolestart ved 6 år som hovedregel, men at foreldre med anbefaling fra barnehagen og skolen kan velge å fremskynde eller utsette skolestart.
- Kun gi studiestøtte for opptil seks år med fulltidsutdanning, med unntak for særskilte profesjonsstudier.
- Innføre flere ettårige arbeidslivsrettede mastergrader etter modell fra kandidatutdanning i Danmark, med fokus på spesialisering fremfor forskningsmetodikk.
- Åpne for differensiering av stipendandelen i studiestøtten basert på arbeidsmarkedets behov og studiets relevans.
- Innføre en egenandel i offentlige utdanningsinstitusjoner etter to fullførte akademiske grader, med unntak for doktorgrader.
- At folkehøgskole, bibelskole og kunsthøgskole ikke skal kvalifisere til stipend fra Lånekassen.

- 118 • Innføre en kvote for hvor mange fag som kan tas opp på vitnemålet etter endt
- 119 videregående opplæring.
- 120 • Knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden (G).
- 121 • Åpne for at elever kan ta fagbrev over tre år i stedet for fire, dersom arbeidsgiver
- 122 anser de som ferdigopplært.

123 Hovedutfordring 2: For lite frihet og tilpasning i 124 utdanningen

125 Allmennutdanningen må prioritere det viktigste først

126 Norsk skole har de siste årene vært preget av vage læreplaner og diffuse kompetansemål
127 som har svekket elevenes grunnleggende ferdigheter. Når ferdigheter som lesing og
128 regning faller, må vi prioritere det viktigste først i skolen. Unge Høyre vil bort fra ideen om
129 at skolen skal være alt for alle, og heller sikre at alle elever går ut av grunnskolen med en
130 solid verktøykasse. Derfor vil vi rendyrke kjernefagene og samtidig gi rom for valgfag og
131 spesialisering tilpasset den enkelte. Samtidig må skolen trene opp ferdigheter som
132 konsentrasjon og utholdenhet, og ikke bidra til det motsatte.

133

134 Unge Høyre vil:

- 135 • Ta initiativ til en ny reform av læreplanene etter modell fra Sverige, hvor såkalte
136 “kompetanser” og “ferdigheter” erstattes med konkrete kunnskaps- og
137 progresjonsmål for alle trinn.
- 138 • At alle fag skal støtte opp om de grunnleggende ferdighetene, som skal være
139 lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og konsentrasjon og utholdenhet.
- 140 • At kjernefagene først og fremst skal gi elevene tilstrekkelige grunnleggende
141 ferdigheter og faktakunnskap.
- 142 • At fordypning utover grunnleggende faktakunnskap i kjernefagene skal skje
143 gjennom valgfag i ungdomsskolen og programfag i videregående skole.
- 144 • Redusere timetallet i fag utenfor kjernefagene i ungdomsskolen og videregående
145 skole, til fordel for valgfag og programfag.
- 146 • Erstatte faget utdanningsvalg i grunnskolen med en obligatorisk samtale med
147 rådgiver før valg av videregående studieløp.
- 148 • Erstatte fagene kunst og håndverk og musikk med et kulturfag og et teknologi- og
149 håndverksfag.
- 150 • Avvikle den kulturelle skolesekken, og la skolene selv prioritere lokale kulturtilbud-
151 og opplevelser.
- 152 • Innføre privatøkonomi som eget fag på ungdomsskolen.
- 153 • Standardisere bruken av tallkarakterer for å unngå karakterinflasjon.

154 Elever og studenter må få bestemme mer over egen utdanning

155 Elever og studenter er ulike. De lærer forskjellig, har ulike interesser og utvikler seg i ulikt
156 tempo. Likevel er utdanningssystemet i stor grad lagt opp som om alle er like, med lite
157 tilpasning og samme løp for alle. Det gjør at mange mister motivasjonen. Unge Høyre vil

158 ha en skole som tar utgangspunkt i den enkelte elev, med mer frihet og ansvar til å forme
159 egen utdanning. Når elever får mer innflytelse over egen skolehverdag, øker både
160 motivasjonen, innsatsen og læringsutbyttet.

161

162 **Unge Høyre vil:**

- 163 • Innføre nasjonalt fritt skolevalg i videregående skole, med mulighet for regionale
164 tilpasninger som soneinndeling og reisegaranti.
- 165 • Innføre fritt nivåvalg i videregående skole slik at elever skal kunne velge mellom et
166 standardnivå og et høyere nivå i kjernefagene.
- 167 • La elever på studiespesialiserende velge programfag fra vg1.
- 168 • Fjerne sidemål som selvstendig fag og karakter på vitnemålet, og redusere
169 omfanget av sidemålsundervisningen.
- 170 • At elever på yrkesfag først og fremst skal bruke tid i bedrift, og på norsk,
171 matematikk og programfag.
- 172 • Innføre en semestermodell for programfagene på studiespesialisering med
173 halvårige fag.
- 174 • Gjøre det enklere for elever på studiespesialisering å bytte studieløp til yrkesfag.

175 **Det må være lov å lykkes på skolen**

176 I dag har ikke alle elever en reell mulighet til å lykkes i skolen. De som sliter får ikke god nok
177 oppfølging, og de som ligger langt fremme får ikke nok utfordringer. Når undervisningen
178 tar utgangspunkt i en gjennomsnittselev som ikke finnes, opplever mange at de ikke får
179 utnyttet sitt potensial. Unge Høyre vil derfor ha en skole som tilpasses den enkelte, slik at
180 alle får lære på sitt nivå. Det betyr både bedre oppfølging av de som trenger ekstra hjelp,
181 og flere utfordringer til de som vil og kan mer.

182

183 **Unge Høyre vil:**

- 184 • Innføre anonym retting av alle større skriftlige vurderinger som påvirker
185 standpunktkarakteren på ungdomsskolen og i videregående skole.
- 186 • Gi elever som ønsker større utfordringer mulighet til å ta fag på videregående nivå i
187 grunnskolen.
- 188 • At det skal være mulig å ta videregående skole på under tre år.
- 189 • Gi høytpresterende elever mulighet til å erstatte timer i fellesfagene med
190 fordypning i enkelte fag.
- 191 • Gi elever mulighet til å starte undervisning i annet fremmedspråk fra 5. trinn.
- 192 • Åpne for mer nivådelt undervisning i ungdomsskolen gjennom felles
193 timeplanlegging på trinnet, slik at elever kan delta i nivågrupper uavhengig av
194 hvilken klasse de tilhører.
- 195 • Sikre at nivådeling på ungdomsskolen er fleksibelt, med mulighet til å bytte nivå
196 underveis basert på faglig utvikling og lærerens anbefaling.

- 197 • Som hovedregel bruke nivåddifferensiert undervisning fremfor spesialundervisning.
- 198 • Etablere et tilbud om talentsatsing i alle fylker, både for elever med teoretiske og
- 199 praktiske ferdigheter.
- 200 • Arrangere en årlig nasjonal konkurranse i matematikk, engelsk og naturfag for 5.-10.
- 201 trinn.
- 202 • Åpne for at universiteter og høyskoler kan bestemme inntakskrav til
- 203 studieprogrammer selv i en kvote 2 etter dansk modell, for eksempel gjennom
- 204 vekting av karakterer eller inntaksprøver.
- 205 • Gjeninnføre studiepoeng ved realfag
- 206 • Fjerne alle gruppevurderinger i avgangsfag.
- 207 • At elevene alltid skal kunne kreve tallkarakter i alle vurderinger der det brukes
- 208 vurderingsformen måloppnåelse, om de ønsker det.

209 Hovedutfordring 3: Ansvar for utdanningen 210 vannes ut

211 Skolen må ha klare rammer og forventninger

212 En god skole stiller tydelige krav og gir elevene noe å strekke seg etter. Det er nettopp
213 gjennom klare forventninger og ansvar at elever får mulighet til å forme sin egen fremtid.
214 Unge Høyre mener det ikke skal være tilfeldig om skolen forbereder elever på livet videre
215 eller ikke. Derfor må alle skoler og klasserom ha tydelige rammer slik at man rustes best
216 mulig på fremtiden.

217

218 Unge Høyre vil:

- 219 • Ha klare pedagogiske rammer for alle undervisningssituasjoner i skolen for å sikre
220 læringsutbytte for elevene.
- 221 • Innføre en ny fraværsgrense i videregående skole etter modell fra Solberg-
222 regjeringen, men med økt prosentgrenser i fag med lavt timeantall, og innføre en
223 fraværsgrense i ungdomsskolen med obligatoriske oppfølgingstiltak dersom man
224 overskrider grensen.
- 225 • At helsesykepleier skal kunne dokumentere gyldig sykefravær.
- 226 • At undervisningen som hovedregel skal være skjermfri på barneskolen. Digitale
227 læremidler skal kun brukes der det har en klar læringseffekt.
- 228 • At alle skoler aktivt skal bruke lekser som verktøy for repetisjon.
- 229 • Endre eksamensordningen på studiespesialisering slik at alle elever kommer opp i
230 én skriftlig og én muntlig eksamen på vg1 og vg2.
- 231 • At elever som forstyrrer eller ødelegger undervisningen for andre elever skal tas ut
232 av den ordinære undervisningen og følges opp av en voksen.
- 233 • Åpne for at skolene kan bruke gjensitting, bortvisning i perioder og obligatoriske
234 oppfølgingssamtaler med foreldre som sanksjoner ved gjentakende brudd på
235 ordensreglementet.
- 236 • Tydeliggjøre foreldres oppdragelsesansvar for egne barn gjennom foreldreavtaler
237 mellom skole og hjem.
- 238 • Utrede sanksjoner for foreldre som ikke møter på foreldresamtaler og ikke
239 engasjerer seg i barnas skoleløp, for eksempel kutt i offentlige ytelser.
- 240 • Gjennomgå og stramme inn på praksisen med utvidet tid på eksamen.
- 241 • Oppfordre skolene til å innføre hilserutiner.
- 242 • Øke fraværsgrensen til 15% i fag med to eller færre klokketimer i uken

243 **Læreren må være lærer**

244 I dag brukes for mye tid i skolen på alt annet enn undervisning. Læreren har fått rollen
245 som veileder, administrator og tilrettelegger, mens opplæring og kunnskapsformidling er
246 blitt nedprioritert. Samtidig blir metodefrihet brukt til å legitimere undervisning som ikke
247 virker, og de faglige kravene til lærerne vannes ut. Derfor vil Unge Høyre gjenreise læreren
248 som faglig autoritet i klasserommet, og at undervisningen skal bygge på det som faktisk
249 gir best læringsutbytte. Samtidig må det stilles høyere forventninger til lærere, med
250 større rom for å belønne de beste og konsekvenser for dem som ikke leverer i samfunnets
251 viktigste jobb.

252

253 **Unge Høyre vil:**

- 254 • Begrense metodefriheten der det er nødvendig for å sikre at alle elever møter
255 evidensbaserte undervisningsmetoder som er dokumentert å gi best
256 læringsutbytte, etter modell fra Sverige.
- 257 • At elever først og fremst må lære og tilegne seg kunnskap, for å ha forutsetninger
258 for å utforske, drøfte og vurdere kunnskap.
- 259 • At elevmedvirkning ikke skal gå på bekostning av rammene for undervisningen.
- 260 • Gi rektorer full ansettelsesmyndighet og mulighet til å si opp lærere som ikke
261 leverer faglig.
- 262 • Gjennomgå rollene til Utdanningsdirektoratet og Statsforvalteren med mål om å
263 redusere det statlige skolebyråkratiet.
- 264 • Redusere unødvendig rapportering og dokumentasjonskrav for lærere, slik at mer
265 av arbeidstiden kan brukes på undervisning og oppfølging av elever.